

Типи сучасного уроку

За основною дидактичною метою уроки поділяються на шість основних типів:

1. Уроки засвоєння нових знань;
2. Формування навичок і вмінь;
3. Узагальнення і систематизація знань і вмінь;
4. Контролю і корекції знань і вмінь;
5. Практичного застосування знань, навичок і умінь;
6. Комбіновані.

1. Урок засвоєння нових знань

Основна дидактична мета: ознайомлення з новими фактами, поняттями, законами, теоріями, твердженнями, з'ясування їх суті. Основні структурні компоненти, що характеризують даний тип уроку:

- а) ознайомлення із змістом нового матеріалу;
- б) встановлення деяких залежностей і зв'язків між елементами нових знань.

Структура уроку:

1. Перевірка домашнього завдання.
2. Актуалізація і корекція опорних знань, навичок і вмінь; повідомлення теми, цілей і завдань уроку; актуалізація мотивації учіння учнів.
3. Вивчення нового матеріалу (вступні, мотиваційні та пізнавальні вправи).
 - а). Первинне застосування нових знань (пробні вправи);
 - б). Самостійне застосування учнями знань у стандартних ситуаціях (тренувальні вправи за зразком, інструкцією, завданням);
 - в). Творче перенесення знань і навичок у нові ситуації (творчі вправи).
4. Підсумки уроку.
5. Повідомлення домашнього завдання.

2. Урок формування навичок і вмінь

1. Перевірка домашнього завдання.
2. Актуалізація і корекція опорних знань, навичок і вмінь; повідомлення теми, цілей і завдань уроку; актуалізація мотивації учіння учнів.
3. Вивчення нового матеріалу (вступні, мотиваційні та пізнавальні вправи); первинне застосування нових знань (пробні вправи);
 - а). Самостійне застосування учнями знань у стандартних ситуаціях (тренувальні вправи за зразком, інструкцією, завданням); творче перенесення знань і навичок у нові ситуації (творчі вправи).
4. Підсумки уроку.
5. Повідомлення домашнього завдання.

Основна дидактична мета: з'ясування можливостей застосування знань у навчальному пізнанні і практичних ситуаціях, формування досвіду такого застосування, предметних і загальних навчальних вмінь.

Різновиди даного типу:

2.1. Урок первинного формування вмінь.

Основна дидактична мета: з'ясування сутності і структури вміння, формування алгоритму його реалізації.

Основні структурні компоненти:

- а) актуалізація знань, які лежать в основі уміння;
- б) ознайомлення із сутністю уміння, складом і послідовністю виконання дій;
- в) первинне застосування одержаних знань про способи дій на основі виконання пробних вправ;
- г) виконання зазначених дій у стандартних умовах (вправи за зразком, аналогією, інструкцією).

2.2. Урок творчого застосування знань і вдосконалення вмінь.

Основна дидактична мета: забезпечення переносу знань і способів дій в нові умови.

Основні структурні компоненти: а) перевірка стану засвоєння знань і сформованості уміння на рівні застосування їх у стандартних ситуаціях; б) перенесення знань і засвоєння способів дій у частково змінені або нові ситуації (творчі вправи).

3. Урок узагальнення і систематизації знань і вмінь.

Головна дидактична мета: узагальнення та систематизація вивченого матеріалу, визначення в ньому основних понять, закономірностей, сфер застосування етапів процесу пізнання. Урок може складатися з трьох частин:

- 1) фронтальне повторення пройденого матеріалу за питаннями;
- 2) визначення та вирішення проблеми;
- 3) експериментальна робота.

Основна риса узагальнюючих уроків – набуття школярами нових знань на базі систематизації та узагальнення, переосмислення накопичених знань.

Такий урок може бути побудовано на самостійній роботі учнів з індивідуальними дидактичними картками і таблицями, підручником чи додатковою літературою. Узагальнення і систематизація знань не тільки спонукає до кращого запам'ятовування та застосування знань, але й підвищує їх рівень, допомагає засвоїти фундаментальні знання. На таких уроках використовується багато засобів навчання: карти, схеми, таблиці, навчальні картини, екранні засоби, плакати, статистичний матеріал.

Сьогодні такі уроки передбачені програмою як тематичні.

Основна дидактична мета: виявлення істотних зв'язків між елементами знань, їх групування і класифікація, введення вивченого в систему раніше засвоєного.

Основні структурні компоненти:

- а) повторення основних фактів, понять, правил, законів;
- б) узагальнення знань;
- в) узагальнення вмінь.

4. Урок контролю і корекції знань і вмінь.

1. Повідомлення теми, цілей та завдань уроку.
2. Актуалізація мотивації учіння учнів.
3. Перевірка знання учнями фактичного матеріалу й основних понять; перевірка глибини осмислення учнями знань і ступеня їх узагальнення.
4. Застосування учнями знань у стандартних і змінних умовах.
5. Перевірка, аналіз і оцінка виконаних під час уроку робіт.

6. Підсумки уроку.

7. Повідомлення домашнього завдання.

Основна дидактична мета: виявлення якостей знань і вмінь, що характеризують стан засвоєння учнями логічно завершеного блоку навчального матеріалу.

Різновиди даного типу:

4.1. Урок контролю знань і вмінь.

Основна дидактична мета: виявлення рівня засвоєння навчального матеріалу, в тому числі досягнення передбачених програмою обов'язкових результатів навчання.

Основні структурні компоненти:

- а) перевірка знань фактичного матеріалу на рівні репродукції;
- б) перевірка осмислення знань (розуміння сутності понять, тверджень, ілюстрування прикладами, встановлення взаємозв'язків у вивченому тощо);
- в) перевірка умінь застосувати вивчене у знайомих і змінених (нових) ситуаціях.

4.2. Урок аналізу письмових робіт.

Основна дидактична мета: корекція знань і вмінь на основі аналізу допущених помилок.

Основні структурні компоненти:

- а) узагальнена характеристика якості виконання робіт;
- б) аналіз допущених помилок;
- в) робота над усуненням виявлених прогалин у знаннях і уміннях.

5. Комбінований урок.

Комбінований урок поєднує дві або більше дидактичні мети уроків попередніх типів.

Структура комбінованого уроку:

1. Перевірка виконання учнями домашнього завдання практичного характеру; перевірка, оцінка і корекція раніше засвоєних знань, навичок і вмінь; відтворення і корекція опорних знань учнів.
2. Повідомлення теми, мети і завдань уроку та формування мотивації учіння.
3. Сприймання й усвідомлення учнями нового матеріалу.
4. Осмислення, узагальнення і систематизація нових знань.
5. Підсумки уроку.
6. Повідомлення домашнього завдання.

З усіх зазначених типів комбінований урок найпоширеніший у сучасній загальноосвітній школі. Йому належить 75-80 відсотків загальної кількості уроків, що проводяться. Цей тип уроку здебільшого використовується в початкових і середніх класах.

6. Уроки практичного застосування знань, навичок і умінь

1. Перевірка домашнього завдання.
2. Актуалізація і корекція опорних знань, навичок і вмінь; повідомлення теми, цілей і завдань уроку; актуалізація мотивації учіння учнів;

- осмислення змісту й послідовності застосування способів виконання дій.
3. Самостійне виконання учнями завдань під контролем і за допомогою вчителя.
 4. Звіт учнів про роботу і теоретичне обґрунтування отриманих результатів.
 5. Підсумки уроку.
 6. Повідомлення домашнього завдання.

Практична робота.

Мета такого уроку – обробка та закріплення теоретичних умінь та навичок на практиці. На цих уроках проводяться великі за обсягом і складні за змістом роботи. Уроки практичних робіт містять такі структурні елементи:

- о Постановка навчально-виховних завдань;
- о Ознайомлення учнів з навчальними засобами, необхідними для виконання практичної роботи; інструкціями щодо оволодіння прийомами навчальної діяльності і оформлення отриманих результатів;
- о Власне проведення роботи;
- о Підведення підсумків і домашнє завдання.

Результат цього типу уроків залежить від ступеня оволодіння учнями прийомами навчальної роботи: порівнювати, зіставляти, робити висновки, розраховувати, аналізувати, встановлювати залежність.

Контрольна робота.

Контрольна робота – поточна, періодична, підсумкова, забезпечує зворотний зв'язок, що дозволяє коригувати діяльність учителя та учнів, її результативність, виявляти резерви подальшого вдосконалення навчання.

Поточні контрольні роботи.

Проводяться в ході навчального процесу для отримання оперативної інформації про рівень засвоєння теоретичних знань та практичних навичок учнів. Вони проводяться в основному за змістом логічно завершеної дидактичної теми (чи кількох уроків з теми) програмового матеріалу з метою своєчасної корекції навчально-виховного процесу та забезпечення успішного просування учнів до засвоєння наступних розділів чи тем навчального курсу. При цьому слід дотримуватись таких вимог:

- чітке визначення змісту контрольної роботи відповідно до вивченого матеріалу;
- виділення в ньому головного, істотного;
- вибір раціональних форм проведення контрольної роботи (фронтальна, групова, індивідуальна);
- своєчасна корекція знань, умінь і навичок учнів;
- психологічний настрій та формування в учнів позитивної установки на проведення контрольної роботи.;
- оптимальність навчально-методичного забезпечення проведення контрольної роботи.

Періодичні контрольні роботи

Проводяться після вивчення логічно завершеного розділу навчальної програми (у кінці четверті, семестру чи навчального року).

Основні вимоги до періодичних контрольних робіт такі:

- визначення вузлових тем у вивченому розділі програмного матеріалу та виділення в них основних питань, правил, алгоритмів, принципів, закономірностей, законів тощо, які є обов'язковими для засвоєння учнями;
- оптимальність змісту та обсягу контрольної роботи;
- складність та посиленість завдань, диференційованість завдань з урахуванням індивідуальних особливостей учнів та рівнів їх навчальної підготовленості;
- врахування при розробці змісту контрольних завдань прогалин у засвоєнні програмового матеріалу.

Підсумкові контрольні роботи.

Проводяться в кінці четверті та навчального року. Основні вимоги до такого типу контрольних робіт:

- зміст перевірочних питань, завдань повинен носити узагальнюючий, синтезований характер, охоплювати вузлові, центральні, провідні ідеї, аспекти, закони, закономірності, які є фундаментом даного навчального предмета чи окремого його курсу, розділу;
- мають бути розраховані переважно на реконструктивний та творчий рівень знань учнів;
- диференційовані (у кількох варіантах, тестах, картках тощо);
- передбачають виконання учнями контрольних завдань за допомогою задіяння широкого комплексу способів, методів, засобів;
- мають бути посильними за обсягом, узгодженими за кількістю годин, відведених на її виконання.

Розв'язування задач.

Такі уроки мають багато функцій:

- о пізнання і засвоєння понять, які вивчаються, явищ і закономірностей;
- о обробка знань та формування умінь, застосування їх на практиці;
- о повторення пройденого, сприяння встановленню зв'язку вивченого з життям і виробництвом в усіх його різновидах;
- о створення проблемних ситуацій.

Такі уроки вчать працювати, бути цілеспрямованими і самостійними, творчо активними. Важливе значення має формування в учнів узагальнюючих умінь, вироблення загальних підходів. Використовуються індивідуальні та групові форми роботи.

Рейтингово-вибірковий диктант.

Такий вид навчальної діяльності пропонується учням для оцінки достовірності 10 – 12 суджень, які зачитує учитель. Відповідь позначається значком + (так), якщо судження правильне, а якщо помилкове – значком «-» (ні). Відповіді на запитання записуються в один ряд і нумеруються.

Консультація.

Урок-консультація – це специфічна форма організації навчально-виховного процесу, яка проводиться перед контрольнo-заліковими уроками.

Його мета – усунути прогалини в знаннях, уміннях та навичках учнів, попередити можливі помилки на контрольнo-залікових уроках,

виділити головне, істотне у змісті матеріалу, що вивчався раніше, та акцентувати на нього увагу учнів. Такі уроки надають навчальну допомогу учням і забезпечують інтереси всіх груп учнів:

- які недостатньо засвоїли теоретичний матеріал;
- які не засвоїли прийоми роботи з обладнанням, картами, схемами;
- які не навчилися вирішувати типові задачі;
- які потребують порад щодо написання рефератів, доповідей.

Консультації навчальні.

Допомагають у наданні допомоги учням щодо засвоєння окремих тем або розділів навчального курсу, а також поглибленого вивчення предмета. Під час проведення консультацій учні мають можливість поставити питання, намагаються дати відповіді на них, слухають пояснення вчителя-предметника або запрошених спеціалістів.

Розрізняють консультації:

- 1) загальнокласні;
- 2) групові;
- 3) індивідуальні.

Правильно організована консультація:

- допомагає подолати прогалини в знаннях;
- виховує в учнів самоконтроль, критичне ставлення до своїх знань;
- допомагає правильно встановити рівень власної навченості.

Консультативне спілкування вчить школярів точності формулювання проблем та питань, що виникають.

Використані джерела:

1. Різні види нетрадиційних уроків. Дидактика. Навчальний посібник / І.В. Малафійк – К.: Кондор, 2009.– 406 с.
2. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник /В.В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. - 560 с.
3. Нетрадиційні уроки. [Електронний ресурс]- режим доступу до статті: konserq.ucoz.ua